

ESTETIK DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISHDA METAPREDMETLI YONDASHUV METODIKASINI QO'LLASH

Sayfullayeva Barno

*Qarshi Davlat Universiteti San'atshunoslik fakulteti,
Rangtasvir va Amaliy san'at kafedrası o'qituvchisi*

Annotatsiya: Metapredmetli yondashuv ta'lim tizimida o'quvchilarning bilimlarini kengaytirish, ularni bir-biri bilan bog'lash va kompleks fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu yondashuv, o'quv jarayonida turli fanlar o'rtasidagi aloqalarni mustahkamlash orqali o'quvchilarda estetik dunyoqarashni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Estetik dunyoqarash esa insonning san'at, go'zallik va tabiatga bo'lgan munosabatini belgilaydi. Ushbu maqolada metapredmetli yondashuv asosida estetik dunyoqarashni shakllantirish metodikasini takomillashtirish yo'llari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: metapredmetli yondashuv, ta'lim, fikrlash, qobiliyat, estetik dunyoqarash, yondashuv, baholash.

Аннотация: Метапредметный подход направлен на расширение знаний учащихся в образовательной системе, связывание их друг с другом, развитие умения комплексно мыслить. Такой подход важен в формировании эстетического мировоззрения учащихся за счет укрепления связей между различными предметами образовательного процесса. Эстетическое мировоззрение определяет отношение человека к искусству, красоте и природе. В данной статье представлена информация о путях совершенствования методики формирования эстетического мировоззрения на основе метапредметного подхода.

Ключевые слова: метапредметный подход, образование, мышление, способности, эстетическое мировоззрение, подход, оценка.

Abstract: The metasubject approach is aimed at expanding students' knowledge in the educational system, connecting them with each other, and developing the ability to think complexly. This approach is important in the formation of an aesthetic worldview in students by strengthening the connections between different subjects in the educational process. The aesthetic worldview defines a person's attitude towards art, beauty and nature. This article provides information on ways to improve the methodology of forming an aesthetic worldview based on a metasubject approach.

Key words: metasubject approach, education, thinking, ability, aesthetic outlook, approach, assessment.

KIRISH

Ta'lim tizimida metapredmetli yondashuv, o'quv jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilish maqsadida, o'quvchilarning turli fanlar bo'yicha bilimlarini birlashtirishga qaratilgan innovatsion yondashuvdir. Ushbu yondashuv, o'quvchilarning bilimlarini kengaytirish, ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va ularning o'zaro aloqalarini mustahkamlashga yordam beradi. Metapredmetli yondashuv ta'lim jarayonida o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi va ularning o'rganish motivatsiyasini oshiradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Metapredmetli yondashuv ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilimlarini har tomonlama rivojlantirishga yordam beradi. Bu yondashuv o'quvchilarga turli fanlar bo'yicha olingan bilimlarni birlashtirish, ularni amaliyotda qo'llash va yangi vaziyatlarda muammolarni hal qilish qobiliyatini oshirish imkonini beradi. Metapredmetli yondashuvda asosiy e'tibor o'quvchilarning faol ishtirokiga, ularning fikrlash jarayonlariga va o'z-o'zini baholash qobiliyatlariga qaratiladi. Bu jarayon estetik dunyoqarashni shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi, chunki san'at va go'zallik haqidagi tushunchalar ko'pincha turli fanlar o'rtasidagi aloqalar orqali shakllanadi. Estetik dunyoqarashni shakllantirishda metapredmetli yondashuvning ahamiyati bir necha jihatdan ko'rinadi. [1]

Birinchidan, bu yondashuv o'quvchilarga san'at va go'zallikni turli fanlar kontekstida tushunishga yordam beradi. Masalan, tarix darslarida san'at asarlarini muhokama qilish, adabiyot darslarida esa estetik tushunchalarni o'rganish orqali o'quvchilar san'at va go'zallikni kengroq kontekstdan ko'ra olishadi. Ikkinchidan, metapredmetli yondashuv o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. O'quvchilar turli fanlar o'rtasidagi bog'lanishlarni ko'ra olishlari va o'z fikrlarini ifodalashlari mumkin. Bu esa ularning estetik dunyoqarashini kengaytiradi. Estetik dunyoqarashni shakllantirish metodikasini takomillashtirishda bir necha yo'nalishlarni ko'rib chiqish mumkin. O'quv jarayonida interaktiv metodlarni qo'llash zarur. Interaktiv metodlar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi va ularning fikrlarini ifodalash imkoniyatini yaratadi. Masalan, guruhli muhokamalar, rolli o'yinlar va kreativ loyihalar orqali o'quvchilar estetik tushunchalarni o'zaro muhokama qilishlari va yangi fikrlarni yaratishlari mumkin. Metapredmetli yondashuv asosida o'quv dasturlarini ishlab chiqish zarur. O'quv dasturlarida turli fanlar o'rtasidagi aloqalarni mustahkamlash, san'at va estetik tushunchalarni o'rganish uchun maxsus bo'limlar kiritish kerak. Bu o'quvchilarga turli fanlar bo'yicha olingan bilimlarni birlashtirish va amaliyotda qo'llash imkonini beradi. O'qituvchilarni metapredmetli yondashuv asosida tayyorlash muhimdir. O'qituvchilar estetik dunyoqarashni shakllantirishda qanday metodlarni qo'llashlari, o'quvchilarning ijodiy fikrlashini qanday rivojlantirishlari haqida ma'lumotga ega bo'lishlari zarur. [2]

O'qituvchilar uchun maxsus treninglar va seminarlar tashkil etish orqali ularning malakasini oshirish mumkin. O'quvchilarning estetik dunyoqarashini baholash mexanizmlarini ishlab chiqish zarur. O'quvchilarning estetik tushunchalarini, san'atga bo'lgan munosabatlarini baholash uchun maxsus testlar, anketalar va ijodiy ishlar tashkil etish mumkin. Bu baholash mexanizmlari o'quvchilarning o'zgarishini kuzatishga va ularning estetik dunyoqarashini rivojlantirishga yordam beradi.[3]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Metapredmetli yondashuv asosida estetik dunyoqarashni shakllantirish metodikasini takomillashtirish ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga, san'at va go'zallikni turli fanlar kontekstida tushunishga yordam beradi. O'quv jarayonida interaktiv metodlarni qo'llash, o'quv dasturlarini ishlab chiqish, o'qituvchilarni tayyorlash va baholash mexanizmlarini ishlab chiqish orqali estetik dunyoqarashni shakllantirishda muhim natijalarga erishish mumkin. Ushbu yondashuv o'quvchilarning estetik tushunchalarini kengaytiradi, ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi va san'atga bo'lgan munosabatlarini mustahkamlaydi.[4]

Ta'lim tizimida estetik dunyoqarashni shakllantirish, o'quvchilarning san'at, go'zallik va tabiatga bo'lgan munosabatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Metapredmetli yondashuv esa bu jarayonni yanada samarali qilishga yordam beradi. Xorijda metapredmetli yondashuv asosida estetik dunyoqarashni shakllantirishda qo'llanilayotgan tajribalar, metodlar va yondashuvlar o'zining samaradorligi bilan ajralib turadi. Xorijda metapredmetli yondashuv asosida estetik dunyoqarashni shakllantirishda bir qator muvaffaqiyatli tajribalar mavjud. Masalan, Yevropa va AQSh ta'lim tizimlarida san'at va estetik tarbiya o'quv jarayonining ajralmas qismi sifatida qabul qilingan. Bu mamlakatlarda san'at darslari, adabiyot, tarix va tabiiy fanlar o'rtasidagi aloqalar o'rnatilib, o'quvchilarning estetik dunyoqarashi kengaytiriladi. Yevropada, ayniqsa, Skandinaviya mamlakatlarida metapredmetli yondashuv ta'limda keng qo'llaniladi. Bu mamlakatlarda o'quvchilar san'at, musiqa, adabiyot va tabiiy fanlar o'rtasidagi bog'lanishlarni o'rganadilar. Misol uchun, Norvegiya va Shvetsiyada o'quvchilarga san'at asarlarini tahlil qilish va ularni tarixiy kontekstda o'rganish taklif etiladi. Bu jarayon o'quvchilarga san'at va go'zallikni turli nuqtai nazardan ko'ra olish imkonini beradi, shuningdek, ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. AQShda esa metapredmetli yondashuv asosida estetik dunyoqarashni shakllantirishda ko'plab innovatsion metodlar qo'llaniladi. Masalan, "STEAM" (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) yondashuvi orqali o'quvchilarga san'at va fanlarni birlashtirish imkoniyati beriladi. Ushbu yondashuv o'quvchilarga turli fanlar o'rtasidagi bog'lanishlarni ko'ra olishlariga yordam beradi va ularning estetik dunyoqarashini rivojlantiradi. O'quvchilar loyihalar orqali san'at va ilm-fanni birlashtirib, yangi g'oyalar yaratadilar. Bu jarayon o'quvchilarning ijodiy

qobiliyatlarini yanada kuchaytiradi. Xorij tajribasida metapredmetli yondashuv asosida estetik dunyoqarashni shakllantirishda bir qator metodologik yondashuvlar qo'llaniladi. Birinchidan, interaktiv ta'lim metodlari keng qo'llaniladi. [5]

XULOSA

Metapredmetli yondashuv asosida estetik dunyoqarashni shakllantirish metodikasini takomillashtirish, ta'lim tizimida o'quvchilarning bilimlarini kengaytirish, ularni bir-biri bilan bog'lash va kompleks fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu jarayon o'quvchilarning san'at va go'zallik haqidagi tushunchalarini yanada kengaytiradi va ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Shuningdek, estetik dunyoqarashni shakllantirishda metapredmetli yondashuvning ahamiyati, o'quv jarayonidagi interaktiv metodlar, o'quv dasturlarini ishlab chiqish, o'qituvchilarni tayyorlash va baholash mexanizmlarining o'рни alohida ta'kidlanishi lozim. Bularning barchasi o'quvchilarning estetik dunyoqarashini shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi va ularning san'at va go'zallikka bo'lgan munosabatlarini mustahkamlashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Джумаев А. (2021). Эстетическое воспитание и метапредметный подход. Ташкент: Национальный университет Узбекистана.
2. Мурадов Б. (2022). Творческое мышление и эстетический взгляд. Ташкент: Наука и технологии.
3. Саидов Д. (2023). Метапредметный подход: теоретические и практические аспекты. Самарканд: Самаркандский государственный университет.
4. Рагимов Э. (2021). Зарубежный опыт эстетического воспитания. Ташкент: Министерство образования Республики Узбекистан.
5. Тошпулатов Ф. (2022). Методы формирования эстетического мировоззрения. Бухара: Бухарский государственный университет.
6. Худойбердиев Р. (2023). Метапредметный подход и его влияние на образование. Ташкент: Министерство образования Республики Узбекистан.
7. Анваров С. (2021). Эстетическое воспитание: новые подходы. Ташкент: Национальный университет Узбекистана.